

Monitoring Kickstart Westerkwartier

COLOFON

Titel: Monitoring Kickstart Westerkwartier

Datum: 8 december 2023

Opdrachtgever: Gemeente Westerkwartier

Auteur: Edwin Slijkhuis en Simone Barends

Adres: Sociaal Planbureau Groningen,
onderdeel van CMO STAMM
Laan Corpus den Hoorn 100-2
9728 JR GRONINGEN
www.sociaalplanbureaugroningen.nl

© Copyright 2023, CMO STAMM

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van CMO STAMM.

Voor zover het maken van kopieën is toegestaan op grond van artikel 16B Auteurswet 1912j° het Besluit van 20 juni 1974, Stb. 351, zoals gewijzigd bij Besluit van 23 augustus 1995, Stb. 471 en artikel 17 Auteurswet 1912, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoedingen te voldoen aan de Stichting Reprorecht (Postbus 882, 1180 AW Amstelveen). Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze opgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16 Auteurswet 1912) dient men zich te wenden tot CMO STAMM.

Inhoud

Inleiding.....	2
Samenvatting.....	3
1. Methode.....	5
2. Lerend evalueren - interviews.....	6
3. Monitoring.....	11
Bijlage 1: Interviewleidraad lerend evalueren	21
Bijlage 2: rookvrije locaties.....	23

Inleiding

Kickstart staat voor een Kansrijke, Inclusieve, Creatieve en Krachtige (KICK)start voor alle kinderen in het Westerkwartier. Met dit programma worden verschillende activiteiten voor kinderen in Westerkwartier gebundeld, uitgebreid, versneld en versterkt. De gemeente Westerkwartier doet dit vooral dicht bij het kind en zijn/haar omgeving. Dit gebeurt in nauwe samenwerking met verschillende partijen zodat zoveel mogelijk kinderen en ouders profiteren van het aanbod.

Het Regionaal Arrangement van de Provincie Groningen geeft de mogelijkheid om dit programma vorm te geven. Hierbij richt de gemeente Westerkwartier zich vooral op het verbinden van wat er al bestaat, waarmee wordt beoogd om versnelling en verdieping te bereiken.

Binnen het programma wordt er gewerkt via drie themalijnen;

1. Kickstart in jouw buurt (JOGG, 0 tot 23 jaar, met daarin de focusgroep 16 tot 23 jaar)
2. Kickstart op school (Tijd voor Toekomst, 4 tot 12 jaar)
3. Kickstart voor de kleintjes (Geboortezorgketen/Kansrijke Start, -9 maanden tot 4 jaar)

Onder iedere themalijn vallen verschillende activiteiten en initiatieven.

ACHTERGROND

In 2022 is de gemeente Westerkwartier gestart met de oriëntatiefase. In dat jaar is er door de gemeente veel gewerkt aan het leggen van contacten met de juiste samenwerkingspartners, per themalijn en voor het programma als geheel. Het vergroten van kansengelijkheid van de jeugd is een ambitie die door de gemeente en de samenwerkingspartners wordt omarmd en onderschreven.

Om te volgen of de activiteiten die er worden gedaan vanuit het Kickstart programma bijdragen aan de gestelde ambities en doelen is het goed om te monitoren.

Middels dit monitoringsrapport – dat jaarlijks, in 2023, 2024 en 2025, zal worden opgeleverd – houden we een vinger aan de pols welke impact het programma Kickstart maakt. Hierbij kijken we zowel naar kwantitatieve aspecten als kwalitatieve aspecten. Tevens kijken we naar het lerende component van het programma door in te zoomen op vier aspecten; versnellen, versterken, verbinden en verbreden.

Samenvatting

Het doel van het programma Kickstart is om alle kinderen te bereiken met een samenhangend aanbod, door extra in te zetten op lopende en nieuwe initiatieven die vallen binnen de drie themalijnen. Het programma wordt deze en komende jaren gevolgd met deze monitor. De monitoring vindt plaats aan de hand van verschillende doelen en door in te zoomen op de verbindende, versnellende, versterkende en verbredende kwaliteiten van het programma. Omdat dit het eerste jaar is van de monitoring gaat het nu vooral om het weergeven van de laatste stand van zaken in de gemeente Westerkwartier, en kan er nog in beperkte mate iets worden gezegd over de bijdrage van het Kickstart programma aan de kansengelijkheid.

Vandaar dat de focus in deze eerste monitoringsrapportage op kwalitatieve gegevens ligt, die een beschrijvend beeld geven van de situatie en de beweging waarop wordt ingezet om ambitie en doelen te realiseren. Hiervoor zijn interviews afgenomen met sleutelfiguren, zijn scholen bevraagd naar hun activiteiten op het gebied van talentontwikkeling, en zijn medewerkers van de gemeente gevraagd naar informatie over de verschillende activiteiten.

In de interviews met betrokkenen van het programma Kickstart is ingegaan op het proces en resultaat van het programma. Zoals het proces van 'verbinden' van de verschillende activiteiten en themalijnen die aan Kickstart hangen. Het idee van Kickstart is om een samenhangend aanbod te creëren dat aansluit bij de behoefte van alle betrokkenen. Hier speelt de programmaleider een voorname rol in, en deze rol wordt gewaardeerd door de maatschappelijke partners. Bijvoorbeeld in het verbinden van partners in de geboortezorg die samen nu de lokale coalitie Kansrijke start Westerkwartier vormen.

Verder voorziet het programma Kickstart ook in het 'verbreden' en 'versnellen' van activiteiten en initiatieven. Het gaat hierbij om meer activiteiten ontplooiën, en ervaring en infrastructuur te gebruiken om activiteiten sneller in te zetten. Dergelijke inzet is later dan verwacht op gang gekomen, maar het begint nu zichtbaar te worden. Zo zijn meer scholen verbonden aan Tijd voor Toekomst dan vooraf bedacht, en krijgt de JOGG-aanpak en de coalitie Kansrijke start Westerkwartier steeds meer vorm. Hier kunnen komend jaar meer middelen op worden ingezet. De samenwerking met de gemeente wordt door maatschappelijke partners als positief ervaren, ze schetsen een beeld van een actieve en faciliterende gemeente. In het algemeen komt het 'versnellen' in 2023 op gang, maar wel in mindere mate dan vooraf verwacht. Er lijkt voldoende financiële ruimte om extra activiteiten en initiatieven te ondersteunen in de rest van de looptijd van het programma.

Tot slot wil het programma Kickstart onder de noemer van 'versterken' de activiteiten structureel kunnen borgen en inbedden in het reguliere werk. De programmaleider en coalitieondersteuner zijn druk bezig met de toekomstige financiering en borging van de activiteiten en initiatieven. Dit is een uitdaging, maar hier worden belangrijke stappen gezet. De verbinding met andere middelen en gelden wordt actief gezocht, en lijken op dit moment voor de themalijnen Kickstart in jouw buurt en Kickstart voor de kleintjes het meest concreet richting een bestendige financiering te gaan.

Het merendeel van de scholen in Westerkwartier biedt een activiteit of programma voor talentontwikkeling aan vanaf groep 3 tot en met groep 8 (soms vanaf groep 5), zoals talentuur, talentlab of Petje af. Bijna de helft van de scholen gaat met een vorm van Tijd voor Toekomst aan de slag (een verlengde of verrijkte schooldag). Ook buiten de school vinden activiteiten plaats, zoals vroegtijdige en preventieve ondersteuning aan gezinnen in de vorm van voorlezen en spelletjes met jonge kinderen ter bevordering van taalontwikkeling.

Al met al loopt het programma Kickstart eind 2023 volop. Er is daadwerkelijk een beweging op gang gekomen. Echter is het voor dit eerste jaar lastig gebleken om de resultaten van het programma te koppelen aan de eerder opgestelde doelenboom. Er zijn (nog) geen harde cijfers beschikbaar om het behalen van de meerderheid van de doelen vast te stellen in de toekomst. Het is zinvol om dit de komende jaren in de gaten te blijven houden en actief te blijven zoeken naar manieren om de beweging zo goed mogelijk in beeld te krijgen, de doelenboom tussentijds te evalueren en te kijken waar de aansluiting tussen doelen, monitoring en het programma mist, en op welke manier het beter kan.

1. Methode

Om te komen tot een gedegen monitoring zijn verschillende instrumenten ingezet. Hierbij gaat het om kwalitatieve en kwantitatieve methoden.

DOELENBOOM

Aan de basis van de monitoring ligt een in samenwerking opgestelde doelenboom. Dit is een instrument om ambitie, doelen en activiteiten inzichtelijk te maken. In een doelenboom komen verschillende niveaus terug: Ambitie, Strategische doelen, Operationele doelen en Activiteiten. In de loop van het monitoringsproces is er voor de doelenboom van de gemeente Westerkwartier voor gekozen om de operationele doelen – die normaliter worden geformuleerd aan de hand van gewenste aantallen, percentages en termijnen – om te vormen tot doelen die wel ingaan op subthema's, maar zich meer richten op de gewenste beweging en minder op harde cijfers. Vanaf nu zullen we daarom spreken over subdoelen in plaats van operationele doelen.

Door deze doelenboom als leidraad te gebruiken kan gekeken worden of de activiteiten die worden ingezet bijdragen aan de ambitie en doelen die centraal staan binnen het Kickstart programma. De geformuleerde ambitie is: Gelijke kansen voor een gezonde, kansrijke en inclusieve volgende generatie in het Westerkwartier. Onder deze ambitie hangen drie strategische doelen met ieder hun eigen subdoelen. In het hoofdstuk 'monitoring' worden alle doelen besproken en wordt uiteengezet op welke manier hieraan wordt bijgedragen.

KWANTITATIEVE DATA

Een deel van de monitoring is kwantitatief. Deze cijfers zijn afkomstig uit verschillende bronnen, het liefst afkomstig van zo 'dichtbij' mogelijk. Kwantitatieve bronnen die zijn gebruikt zijn: CBS microNed, Gezondheidsmonitor jeugd GGD, Monitor DVO (GGD Groningen), Monitor Tijd voor Toekomst, Gezonde schoolkantine en Rookvrije generatie.

KWALITATIEVE DATA

Aanvullend op de kwantitatieve data wordt er door middel van een uitvraag onder scholen en binnen de gemeente ingezoomd op de verschillende activiteiten die er worden uitgevoerd.

Daarnaast worden er jaarlijks interviews gehouden met een aantal sleutelfiguren binnen het Kickstart programma. Deze interviews zijn bedoeld om te focussen op het lerend evalueren en dan met name de facetten 'verbreden, versterken, versnellen en verbinden'. Eind 2023 zijn vijf interview afgenomen met betrokkenen bij Kickstart. Het gaat om de programmaleider Kickstart Westerkwartier (1), beleidsmedewerkers gemeente Westerkwartier (2), een betrokkene bij Tijd voor Toekomst (3), een directeur van een basisschool in Westerkwartier (4) en een maatschappelijk werker van Sociaal werk de Schans (5).¹

¹ Vanuit Sociaal werk de Schans zou in eerste instantie een buurtsportcoach vanuit Kickstart in jouw Buurt geïnterviewd worden, maar dat interview kon wegens omstandigheden op het laatste moment niet doorgaan.

2. Lerend evalueren - interviews

Het doel van de interviews is om het proces en de resultaten van het Kickstart programma te evalueren. Het richt zich op vier facetten ‘verbreden, versterken, versnellen en verbinden’ die bijdragen aan een succesvolle implementatie van het programma. Zo gaat het in de interviews over de uitvoering van het programma, wat daarbij goed loopt, en wat beter kan. Verder gaat het over aansluiting op behoeften van inwoners en maatschappelijke partners, en uitdagingen, bevorderende en belemmerende factoren, of suggesties voor veranderingen binnen het programma. En tot slot ook alvast een blik vooruit op de behaalde resultaten en effecten van het programma. De interviewleidraad is in bijlage 1 opgenomen.

In de gesprekken hebben de betrokkenen hun kennis en ervaringen met Kickstart gedeeld. De betrokkenen waren minstens binnen één van de drie themalijnen van Kickstart actief, te weten Kickstart in jouw buurt, Kickstart op school, en/of Kickstart voor de kleintjes. Onder elke themalijn hangen reeds bestaande activiteiten, en activiteiten die in het kader van Kickstart zijn opgestart. Het programma Kickstart heeft als doel een extra impuls te geven aan projecten en activiteiten die bijdragen aan kansengelijkheid voor de jonge inwoners van gemeente Westerkwartier.

In onderstaande tekst zijn deze themalijnen geïntegreerd in een bespreking van de vier V's, ofwel facetten waar het programma Kickstart zich op richt.

VERBINDEN

De vraag bij het aspect ‘verbinden’ is of de verschillende projecten meer in samenhang met elkaar worden uitgevoerd, en gepresenteerd aan inwoners en maatschappelijke partners. De programmaleider van het programma Kickstart verbindt idealiter beleid en uitvoering en zoekt mogelijkheden om andere regionale arrangementen hier aan te koppelen (bijv. NPG). Het gaat tot slot ook over het verbinden van de resultaten van het onderzoek aan de overige projecten en initiatieven in de gemeente.

Uit de interviews rijst een beeld op van een betrokken programmaleider, die in nauwe samenwerking met de JOGG-regisseur (tevens kwartiermaker Kickstart; specifiek aangesteld voor de duur van het programma), de maatschappelijke partners goed betrekt en meeneemt in het programma en onderliggende activiteiten. En de partners committeert op de gezamenlijke ambitie van Kickstart. Dit is goed terug te zien in de samenwerking omtrent Kansrijke Start Westerkwartier. Als de ambities en doelen van gemeente niet overeenkomen met die van de maatschappelijke partners, is samenwerking uitdagender, want uiteindelijk moeten de partners de aanpak dragen en er eigenaar van worden. Bij de JOGG-aanpak duurt het opzetten van een structuur met de partners bijvoorbeeld langer dan bij de andere themalijnen. Zo was het een hele kunst om jongeren te vinden die wilden meedenken met de JOGG-aanpak. Uiteindelijk is de gemeente daarvoor een samenwerking met SPOT TV aangegaan. De gemeente wil het programma niet opleggen, maar in samenwerking realiseren.

De JOGG-regisseur is tevens coalitie ondersteuner voor Tijd voor Toekomst, en is hiermee bij Kickstart in jouw buurt en Kickstart op School actief. Bij Kickstart op de school is vanuit de Hanze hogeschool ook een innovatiebegeleider (ofwel procesbegeleider) betrokken op de scholen. De

samenwerking met de gemeente wordt als positief ervaren. Er wordt nadrukkelijk ingezet op kansen die zich voordoen, en zo is een grote groep basisscholen inmiddels bezig met Kickstart op school. De aanpak in Westerkwartier richt zich niet specifiek op scholen met een groot aandeel leerlingen uit lage SES-gezinnen, dat wel een van de doelen van het programma was. Het gaat meer om een algemene verbetering van de gezondheid en welzijn van leerlingen, als ook het vergroten van het schoolplezier. Het programma is zo opgezet dat in theorie alle kinderen in Westerkwartier bereikt kunnen worden, en geen specifieke groepen.

De programmaleider van Kickstart heeft de regie bij Kickstart voor de kleintjes, met name bij het opzetten van de lokale coalitie Kansrijke start Westerkwartier. Hierin zijn maatschappelijke partners vanuit de geboortezorg actief. Ze inventariseerden thema's die ze bespreken bij gezamenlijke bijeenkomsten, bijvoorbeeld omtrent de meldcode huiselijk geweld. Deze samenwerking is een toegevoegde waarde; maatschappelijke partners kunnen elkaar beter vinden en sneller doorverwijzen bij een cliëntvraag of 'niet pluis gevoel'. In potentie kunnen casussen worden uitgediept, om nog beter van elkaars werkwijze op de hoogte te geraken en de relaties te verdiepen. Echter zijn niet alle partijen, bijvoorbeeld de kraamzorginstanties en verloskundige praktijken, aangesloten. Hiermee mist het potentieel de aansluiting met een deel van de inwoners van Westerkwartier. Het is hierbij sowieso een uitdaging om iedereen binnenboord te houden, gezien de partners ook met hun dagelijkse werkzaamheden zitten, en het bijwonen van de bijeenkomsten niet altijd prioriteit heeft. Dus het vraagt de nodige tijd en commitment van partners om bij te dragen aan de lokale coalitie, en de gemeente heeft daar veel aandacht voor.

Tevens is de programmaleider bezig met de toekomstige financiering en borging van de activiteiten en initiatieven. Activiteiten vanuit Kickstart staan in verbinding met het Lokaal Sportakkoord, en Lokaal Preventieakkoord, en er wordt verbinding gezocht met andere, bestaande akkoorden (zoals GALA), om samenwerkingsverbanden steviger te ondersteunen. In dit kader komt de sociale agenda in het kader van *Nij Begun* voor toekomstige financiering ook in beeld. Dergelijke borging en verbinding is *work-in-progress* en zal in 2024 verder vorm worden gegeven.

VERBREDEDEN

Het tweede aspect 'verbreden' gaat over het bereiken van meer maatschappelijke partners en meer inwoners. Het verbreden zit bijvoorbeeld voor Kickstart in de buurt in de uitbreiding van beweegparken, watertappunten en fruituitgifte op sporttoernooien en bij andere evenementen. Buurtsportcoaches (werkzaam bij Sociaal Werk de Schans), die actief zijn binnen een specifiek gebied, zetten bij dergelijke activiteiten een eigen waterton in om water uit te delen. In deze themalijn is focus aangebracht door in een specifiek kerngebied, het tweelingdorp Oldekerk-Niekerk, de JOGG-aanpak in te zetten. In dit kerngebied waren goede contacten vanuit Kickstart op school, en enthousiasme en gedrevenheid om met de thematiek aan de slag te gaan. Zo is het schoolplein van de plaatselijke basisschool sinds kort ook voor kinderen van 13-14 jaar toegankelijk na schooltijd. Daarnaast zijn het jongerencentrum en de lokale sportverenigingen betrokken, om ook de oudere jeugd te bedienen. De JOGG-aanpak was eigenlijk oorspronkelijk bedoeld voor de gehele gemeente, maar de inschatting is gemaakt dat door alle dorpskernen te willen bedienen in de gemeente Westerkwartier minder impact gemaakt kon worden. De JOGG-aanpak is hiermee bijgesteld, en gaat de komende periode verder vorm

krijgen. Door deze verbanden in het kerngebied te leggen tussen activiteiten vanuit Tijd voor Toekomst en JOGG kunnen meer kinderen bereikt gaan worden.

In de themalijnen Kickstart op School zijn inmiddels zestien basisscholen aangesloten, bijna de helft van de basisscholen in het Westerkwartier. Het oorspronkelijke doel was om minimaal elf basisscholen met Tijd voor Toekomst te laten starten. Dit betekent dat er meer kinderen met de activiteiten bereikt gaan worden dan de oorspronkelijke doelstelling. Enkele basisscholen werkten al met elkaar samen in zogenaamde coalities om NPO-middelen in te zetten. Hier heeft Kickstart op kunnen aansluiten. Hiermee is er meer draagkracht en organisatiekracht bij scholen.

Het is voor de maatschappelijke partners niet duidelijk hoe de financiering van deze extra scholen geregeld gaat worden. In het interview met een directeur van een basisschool komt naar voren dat de financiering vanuit Kickstart minder is dan in buurgemeenten die met provinciale en NPG-middelen Tijd voor Toekomst uitvoeren. Met beperkte(re) middelen kan niet het volledige Tijd voor Toekomst programma gedraaid worden, dat lijkt in de communicatie belangrijk om te vermelden. De scholen maken in samenspraak met de kwartiermaker en innovatiebegeleider eigen keuzes qua inzet van de verrijkte schooldag, aan de hand van het schoolprogramma en de doelgroep. Dit leidt tot verschillende vormen van Tijd voor Toekomst, met soms louter buitenschoolse activiteiten ('de verlengde schooldag'), en soms alleen activiteiten binnen de reguliere schooltijd (oorspronkelijk geen onderdeel van Tijd voor Toekomst). Dit zijn twee verschillende uitwerkingen die niet goed met elkaar te vergelijken zijn. Tevens is het een uitdaging om de uitwerking onder schooltijd niet vanuit het reguliere curriculum op te vullen, maar daadwerkelijk een verrijking van het onderwijs te laten zijn. Denk aan een opvulling van een gym- of creatieve les, in plaats van een verrijkend aanbod waar een extra moment wordt gecreëerd om met kunst en cultuur, of sport en bewegen bezig te zijn.

Verder is binnen de themalijn Kickstart voor de kleintjes een lokale coalitie Kansrijke Start gestart, waarbij partners in de geboortezorgketen zijn aangehaakt. Na een periode van contact leggen met verschillende organisaties en zoeken naar een geschikte werkvorm, loopt de samenwerking vanaf halverwege 2023. Er wordt op dit moment gewerkt aan een werkplan voor de toekomst. Middels maandelijkse bijeenkomsten diepen deze maatschappelijke partners bepaalde thema's uit en zorgen dat ze van elkaar weten wat ze doen en wat ze voor elkaar kunnen betekenen. De gemeente faciliteert deze bijeenkomsten tot nu toe. Er wordt positief gesproken over deze lokale coalitie, zowel door de programmaleider als door één van de maatschappelijk partners (welzijnsorganisatie de Schans). Ook is een tweejarige pilot van Nu Niet Zwanger opgestart, waarvoor inmiddels de eerste (potentiële) ouders zijn ondersteund in het maken van een bewuste keuze over een kindwens (zie volgende hoofdstuk Monitoring). Tevens is in het laatste kwartaal van 2023 een werkgroep VVE opgezet.

VERSNELLEN

Het derde aspect 'versnellen' gaat over het opstarten van nieuwe trajecten, als ook de reeds gestarte trajecten op meer plekken en scholen laten plaatsvinden. Het versnellen is sinds 2023 (na de opstartjaren) een speerpunt. In de themalijn Kickstart in jouw buurt is bijvoorbeeld een samenwerking aangegaan met SpotTV. Hiervoor zijn jongeren uit Westerkwartier zelf geworven om invulling aan te geven. SpotTV maakt items en video's voor en door jongeren. Dit traject is eind 2023 officieel van start gegaan. Op deze manier kan de gemeente meerwaarde realiseren op de JOGG-aanpak.

Het versnellen is vooral goed terug te zien in de themalijn Kickstart op School, waarbij inmiddels zestien basisscholen zijn aangesloten. Het oorspronkelijke doel was elf basisscholen met Tijd voor Toekomst te laten starten. Vanwege goede contacten, coalitievorming van basisscholen, aflopende NPO-financiering van activiteiten en enthousiasme van de kant van scholen zijn nu meer scholen aangehaakt dan voorzien. Een gedeelte van deze scholen zit nog in de fase van planvorming met betrekking tot de verrijkte schooldag, waarbij dan nog geen daadwerkelijke activiteiten hebben plaatsgevonden.

Op enkele scholen vindt ook monitoring van het programma plaats, recent is van twee scholen in het Westerkwartier een nulmeting opgeleverd (zie het volgende hoofdstuk over de resultaten van deze monitoring). Basisscholen kiezen uiteindelijk ook zelf of ze een verlenging of een verrijking van de schooldag in gaan zetten. Een verrijking van de schooldag betekent dat onder schooltijd andere activiteiten worden aangeboden. Hiermee bereiken ze alle leerlingen. Scholen waarderen dat er aangesloten wordt bij hun behoeften. Hiermee komt er ook energie los op de scholen. Een verlenging van de schooldag gaat over een naschools programma, hierbij is het niet evident dat alle leerlingen aanwezig zijn. Recent is ook gesproken over een tussenvorm die half tijdens schooltijd en half na schooltijd plaatsvindt.

Een aandachtspunt in de monitoring is dat deze twee (of straks drie) verschillende vormen van een verrijking van de schooldag, maakt dat het effect van Tijd voor Toekomst niet vergelijkbaar te meten is. Dit speelt ook op provinciaal niveau. Tegelijkertijd is de aansluiting bij wat scholen zelf willen belangrijk en is het ook belangrijk om te ervaren binnen Tijd voor Toekomst welke vorm goed werkt, en welke vorm niet. Sowieso is vanwege het kleine aantal scholen dat in Westerkwartier gemonitord wordt, weinig te zeggen over de impact van het programma; de groepen kinderen zijn niet groot genoeg om betekenisvolle verschillen te signaleren. Oorspronkelijk zouden vanuit de provincie alle scholen gemonitord worden, maar dit bleek een te grote opdracht. Een geopperd idee is om voor de monitoring van Tijd voor Toekomst Westerkwartier resultaten vanuit andere Groningse gemeenten te betrekken, en te generaliseren naar de gemeente Westerkwartier. Echter, is er op dit moment te weinig bekend van de resultaten van Tijd voor Toekomst om te kunnen generaliseren naar andere omstandigheden (denk aan een andere populatie leerlingen, andere activiteiten etc.). De programma's die scholen uitvoeren verschillen dermate (ook vanwege een andere financiële inzet), dat er met de nodige voorzichtigheid naar een dergelijke vergelijking gekeken moet worden.

VERSTERKEN

Het laatste aspect 'versterken' staat voor de borging van activiteiten en projecten, of deze structureel onderdeel worden van de dagelijkse praktijk. Hierbij is samenwerking met maatschappelijke partners van belang, gezien de activiteiten en projecten geborgd dienen te worden. Veel van de activiteiten en initiatieven van Kickstart zijn wat later op gang gekomen dan oorspronkelijk de bedoeling was. De coronaperiode en afstemming met partners zijn twee zaken die genoemd zijn met betrekking tot de langere opstartfase. Hiermee is ook een deel van de financiën die waren uitgetrokken voor activiteiten in 2022 en 2023 niet ingezet. Deze middelen kunnen in 2024 en mogelijk in een verlenging van het project naar 2025 en 2026 gebruikt worden. De borging van activiteiten en initiatieven is een aandachtspunt. Binnen de lokale coalitie Kansrijke start zijn hier gesprekken over. Het lijkt op het

moment waardevol genoeg om dit structureel te organiseren, en het op te nemen in het reguliere werk. Binnen het samenwerkingsverband zoekt de gemeente actief naar verbondenheid tussen de maatschappelijke partners, zodat ze op een gegeven moment de faciliterende rol kunnen neerleggen. Binnen de JOGG-aanpak lijken ook aanknopingspunten te ontstaan bij andere budgetten, en hier worden komende periode uitvoeringsplannen voor geschreven.

Voor Kickstart op school zou de huidige aanpak mogelijk verlengd kunnen worden, eventueel aangevuld met andere middelen (denk aan Ereschuld gelden). Die cofinanciering kan ook worden gezocht bij andere gelden die verbonden zijn of bijdragen aan kansengelijkheid. Hier komt wel het verwachtingsmanagement richting scholen om de hoek kijken. Scholen zijn gewend om met tijdelijke middelen te werken, maar hebben daarmee ook mogelijk wat minder commitment om vol op activiteiten te investeren, als ze rekening houden met het feit dat de activiteiten over een paar jaar komen te vervallen. Het is niet ondenkbaar dat scholen het programma Kickstart ook zo zullen benaderen. Daarbij is de financiering vanuit het programma niet voldoende om intern een schoolcoördinator aan te stellen. Dit wordt opgelost met de ondersteuning van de coalitieondersteuner van Kickstart. Er is daarnaast de eerste jaren een innovatiebegeleider (een procesbegeleider) vanuit de Hanze Hogeschool actief. Gezien de coalitieondersteuner extern is, kan de afstemming met de scholen (vooral wanneer intern weinig tijd is vrij gemaakt voor schoolcoördinatie) soms uitdagend zijn. De uitbesteding van taken om aanbieders te vinden en activiteiten te organiseren maakt het kwetsbaarder, gezien de scholen dan afhankelijk zijn van wat er wanneer georganiseerd wordt voor ze. Belangrijk hierbij is om duidelijk en snel in de communicatie te zijn over rollen, taken en verwachtingen, zodat de samenwerkingspartners daar goed op in kunnen spelen. Verwachtingsmanagement is erg belangrijk hierbij. Nu kunnen scholen in sommige gevallen zelf een afwachtende houding aannemen, terwijl de coalitieondersteuner alles oplost. Vanuit het provinciale team van Tijd voor Toekomst is een ontwikkeling gaande om voor alle gemeenten een aanbiedersplatform te creëren. Dit zou een deel van de rol van de coalitieondersteuner kunnen ondervangen, gezien scholen dan snel zelf een overzicht hebben van mogelijke activiteiten.

Het is van belang om vroegtijdig de maatschappelijke partners mee te nemen in dit proces van borging en hen in te lichten over wat ze kunnen verwachten. Bijvoorbeeld door aan te geven dat ze binnen het programma actief bezig zijn met (co)financiering. Bij de scholen valt verder op dat de introductie en planvorming van Tijd voor Toekomst valt of staat met een enthousiaste directeur en/of teambetrokkenheid. Tegelijkertijd zijn er recent de nodige wisselingen geweest in de directies van het primair onderwijs. Als Tijd voor toekomst structureel onderdeel wil zijn van het curriculum (of buitenschoolse activiteiten) is een school brede inzet bij het programma nuttig, zodat het programma personeelwisselingen zal doorstaan. Obstakels voor de toekomst kunnen liggen bij ouders of het schoolteam dat het programma niet meer ziet zitten, als ook bij de aanbieders van activiteiten en of zij in de gelegenheid zijn om voldoende te blijven bieden.

3. Monitoring

In dit hoofdstuk wordt een toelichting gegeven op de verschillende thematische en inhoudelijke doelen die zijn vastgesteld in de doelenboom. De strategische doelen worden één voor één bij langs gegaan, waarbij steeds ingezoomd wordt op de verschillende subdoelen die hieraan zijn gekoppeld.

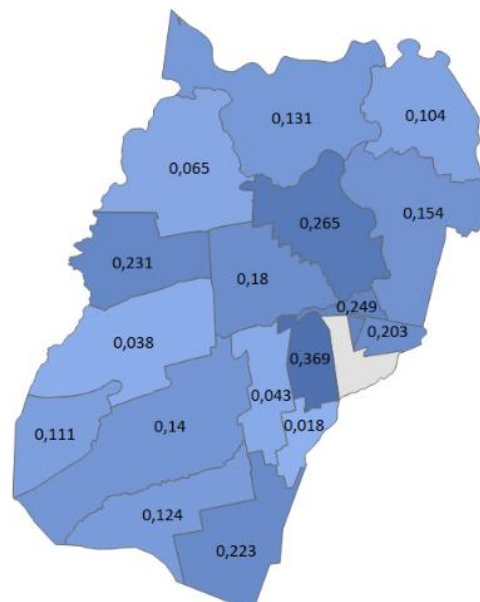
Strategisch doel 1: Wij willen dat meer inwoners zelf en samen redzaam zijn zodat zij vanaf jongs af aan in staat zijn om mee te doen.

“We vinden het belangrijk dat iedereen mee kan doen in onze samenleving. Soms lukt dit door omstandigheden niet. De gemeente biedt dan hulp en ondersteuning”, zo staat in het college uitvoeringsprogramma 2023-2026 en het coalitieakkoord 2022-2026 van de gemeente Westerkwartier. Zelf- en samenredzaamheid zijn belangrijke onderdelen als het gaat om goed mee kunnen doen in de samenleving.

Subdoel 1.1: We willen in Westerkwartier meer kinderen uit gezinnen met een lage SES bereiken met sport en culturele activiteiten.

Een goede ontwikkeling van kinderen op het gebied van sport en cultuur draagt bij aan het ontwikkelen van zelf- en samenredzaamheid². Het doel is daarom ook om middels het Kickstart programma meer kinderen te bereiken die mee kunnen doen aan dit type activiteiten. Omdat Kickstart ook een sterke focus heeft op het bieden van gelijke kansen, en we vaak zien dat de deelname aan sport en culturele activiteiten achterblijft bij kinderen uit gezinnen met een lage SES³, focust dit doel zich specifiek op het bereiken van kinderen uit deze doelgroep.

In de gemeente Westerkwartier ziet de verdeling van de Sociaal Economische Status er als volgt uit (figuur 1). De gemiddelde score is 0 over Nederland. Een positieve score op de kaart geeft aan dat inwoners welvarender en/of hoger opgeleid en/of langduriger aan het werk zijn. Leek, Tolbert en Grootegast zitten dichtbij het Nederlandse gemiddelde, en scores relatief het laagst van de gemeente Westerkwartier (lichter blauw). Midwolde heeft de hoogste SES-WOA score (meest donker blauw). Dergelijke scores kunnen gebruikt worden in onderzoeken naar verschillen tussen wijken/dorpen op het gebied van o.a. brede welvaart en participatie. De scores worden

Figuur 1: SES scores op wijk niveau

² <https://www.kenniscentrumsportenbewegen.nl/themas/meedoen-door-sport-en-bewegen/>

³ Deelname sport en bewegen van mensen met een lage sociaaleconomische status, Mulier instituut, Remko van den Dool, 2022.

weergegeven op “wijk-niveau”, maar is in de praktijk een gebied met één of meerdere dorpen.⁴

Om de cultuurdeelname voor inwoners te stimuleren zijn er cultuurcoaches binnen de gemeente. Deze cultuurcoaches verbinden partijen met elkaar en ontwikkelen samen met hen nieuwe initiatieven. Belangrijke partijen hierin zijn onder andere het onderwijs, het KunstKwartier, Biblionet, het cultureel platform en de Schans.⁵ Ook via cultuuronderwijs op de basisscholen en door middel van het programma Tijd voor Toekomst maken zoveel mogelijk kinderen in de gemeente kennis met een cultuur en sport en kunnen zij hun talenten hierin ontdekken.

De sportdeelname onder jongeren uit alle milieus wordt in Westerkwartier op meerdere manieren gestimuleerd. Ten eerste is er het Sportakkoord Westerkwartier. Het doel van dit akkoord is dat iedereen plezier in sport en bewegen heeft.⁶ Daarnaast is JOGG een belangrijk onderdeel dat bijdraagt aan het behalen van dit subdoel. Tevens is er een pilot ‘Shufflesports’. Met deze activiteit wordt bewegen onder leerlingen meer gestimuleerd. De interventie wordt op een laagdrempelige manier aangeboden waardoor iedereen mee kan doen; dit vergroot de kansengelijkheid. Daarop aansluitend wordt er actief ingezet op het toegang geven van alle kinderen en jongeren tot informatie over een groot sport en cultuur aanbod waar laagdrempelig aan deelgenomen kan worden. Dit kwam ook in het hoofdstuk over lerend evalueren aan bod.

Wat opvalt bij dit subdoel is dat de doelstelling is om met name kinderen die in een gezin wonen met een lage SES te bereiken. Momenteel wordt er bij de verschillende inspanningen en activiteiten niet specifiek aandacht besteed aan deze doelgroep, maar wordt er gekeken naar het zo breed mogelijk bereiken van kinderen.

Subdoel 1.2: We willen in Westerkwartier meer gezinnen helpen met vroegtijdige/preventieve ondersteuning gericht op kansrijk opgroeien.

De vroegtijdige en preventieve ondersteuning aan gezinnen draagt bij aan het kansrijk opgroeien van kinderen. Extra inzet op deze fase draagt bij aan de zelf- en samenredzaamheid van kinderen waardoor zij later ook beter mee kunnen doen in en aan de samenleving.⁷

Vanuit het Kickstart programma wordt nu ingezet op een aantal activiteiten die hieraan bijdragen.

- Er worden schoolcontactpersonen ingezet in het primair en voortgezet onderwijs. Deze schoolcontactpersoon is een onafhankelijke professional die in de school aanwezig is voor laagdrempelige ondersteuning aan zowel leerlingen, ouders en docenten. Het doel van deze

⁴ zie verder: CBS website <https://www.cbs.nl/nl-nl/faq/infoservice/hoe-interpreteer-je-de-ses-woa-scores-en-hoe-zijn-deze-bepaald->

⁵ De Cultuurcoaches zijn middels cofinanciering aan het Kickstartprogramma verbonden.

⁶ <https://www.westerkwartier.nl/lokaal-sportakkoord>

⁷ Gezond veilig en kansrijk opgroeien-kennisprogramma Jeugd, TNO, 2019

inzet dat kinderen al ondersteuning ontvangen als de vragen nog licht en klein zijn zodat ze zo snel mogelijk weer zonder problemen of zorgen verder kunnen of op tijd de juiste hulp krijgen.

- Door middel van Stevig Ouderschap voelen ouders zich zekerder in de opvoeding van hun en kind en wordt beter aangesloten bij de ontwikkelingsbehoefte van het kind. Kinderen groeien op in een veilige thuissituatie bij betrokken ouders die hun ontwikkeling stimuleren en hebben daarmee een goede start in het leven.⁸
- Begin 2023 is gestart met een tweejarige pilot Nu Niet Zwanger. Nu Niet Zwanger biedt hulpverleners concrete middelen om hun cliënten (vrouw én man) in een open en eerlijk gesprek te laten nadenken over hun kindervens, seksualiteit en anticonceptie. Het doel is om inwoners te bereiken met (een combinatie van) complexe problemen. Inwoners waarvoor het organiseren van anticonceptie ingewikkeld is. Met de pilot wordt verkend of en in hoeverre dit inhoudelijk en financieel geborgd kan en moet worden in Westerkwartier.
- Daarnaast wordt er een lokale coalitie georganiseerd voor Kansrijke Start. Het doel hiervan is om het sociale en medische domein dichter naar elkaar te laten komen, de lijnen te versterken met als doel dat kinderen van jongs af aan een kansrijke start krijgen.⁹

Voor dit doel wordt ook gekeken naar een aantal kwantitatieve gegevens. Zo kunnen we volgen hoeveel kinderen er geboren worden in een zeer kwetsbare situatie (tabel 1). Deze gegevens zijn voorsnog slechts beschikbaar tot en met 2020 en zeggen dus nog niks over de impact van het Kickstart programma. Echter, het geeft wel een beeld van de uitgangssituatie in de gemeente en hoe deze zich verhoudt tot gemiddeld in Nederland.

Tevens zijn er cijfers beschikbaar over de eerste periode van de pilot Nu Niet Zwanger (zie tabel 2).

Tabel 1: Kinderen geboren in een gezin in een zeer kwetsbare situatie

Jaar	NL	Westerkwartier
2015	5,4%	2,7%
2016	5,3%	2,9%
2017	5,0%	3,5%
2018	4,9%	1,9%
2019	4,9%	2,9%
2020	4,6%	2,8%

Tabel 2: Cijfers Nu Niet Zwanger

Jaar	Aantal personen voorgelicht	Aantal personen die training hebben gevolgd	Aantal personen met opgeschaalde casuïstiek	Aantal personen waarbij anticonceptie is geplaatst
2023	10	4	4	4

⁸ Stevig Ouderschap is middels cofinanciering verbonden aan het Kickstart programma.

⁹ Kansrijke Start is middels cofinanciering verbonden aan het Kickstart programma.

Subdoel 1.3: We willen in Westerkwartier meer kinderen helpen met lees- en taalvaardigheden.

Taal- en leesvaardigheden zijn erg belangrijk. Deze vaardigheden zijn de basis voor andere vakken, en ook later in de samenleving is het lastiger om mee te doen als deze vaardigheden niet goed zijn ontwikkeld. Tevens lopen deze vaardigheden ook terug onder jongeren, blijkt uit onderzoek.¹⁰

Vanuit Kickstart zijn er verschillende inspanningen die bijdragen aan deze vaardigheden van kinderen. Ten eerste is er Humanitas Voorlezen¹¹, waarbij vrijwilligers thuis komen voorlezen bij kinderen. Zo leren zij spelenderwijs beter Nederlands, ook als de ouders de taal nog niet goed machtig zijn. Ook is er Boekstart¹², een programma dat het lezen met kinderen van 0-4 jaar wil bevorderen én ouders met jonge kinderen samen wil laten genieten van boeken.¹³

Voor scholen is er De Bieb op School met als doel om de geletterdheid van kinderen en jongeren te bevorderen. Het stimuleert hen om meer te gaan lezen en leert hen om beter en verstandiger om te gaan met het internet, sociale media en games.

Strategisch doel 2: Wij willen (fysiek en mentaal) gezondere inwoners in het Westerkwartier met een gezondere leefstijl.

De afgelopen jaren is er vanuit de gemeente Westerkwartier op diverse manieren ingezet op gezondheid, sport, bewegen en leefstijl¹⁴. Positieve gezondheid wordt hierbij door de gemeente Westerkwartier als uitgangspunt genomen¹⁵. Hierbij wordt er vanuit een bredere blik naar gezondheid gekeken. Het gaat niet meer alleen om de afwezigheid van ziekte, maar er wordt ook breder gekeken¹⁶. Binnen dit strategische doel focussen we ons op de fysieke en mentale gezondheid en de bijbehorende leefstijl. Dit doen we door in te zoomen op de ervaren gezondheid, bewegen, gezonde voeding en een gezonde omgeving.

Subdoel 2.1: We willen dat de ervaren gezondheid van kinderen in het Westerkwartier toeneemt.

Een belangrijk onderdeel van de gezondheid van iemand is de zogenaamde ervaren gezondheid. Steeds vaker kijken we niet alleen naar hoe gezond iemand feitelijk lichamelijk is, maar vragen we mensen ook zelf naar hoe zij de eigen gezondheid beoordelen. Ervaren gezondheid is een

¹⁰ Onderwijsraad wil veel meer aandacht voor taal- en rekenonderwijs, NOS Nieuws, 3 november 2022

¹¹ <https://www.humanitas.nl/programmas/voorlezen/>

¹² <https://www.lezen.nl/activiteit/boekstart/>

¹³ Zowel Humanitas Voorlezen als Boekstart zijn middels cofinanciering aan Kickstart verbonden.

¹⁴ College uitvoeringsprogramma 2023-2026, gemeente Westerkwartier

¹⁵ Coalitieakkoord Gemeente Westerkwartier 2022-2026

¹⁶ <https://www.iph.nl/positieve-gezondheid/wat-is-het/>

samenvattende gezondheidsmaat van alle relevante gezondheidsaspecten voor de persoon aan wie het gevraagd wordt¹⁷.

In Tijd voor Toekomst is een nulmeting gedaan onder twee scholen die deelnemen¹⁸. Deze leerlingen geven hun eigen leven gemiddeld een 8,2 als cijfer. In deze vragenlijst is ook gevraagd naar hoe de leerlingen naar hun eigen lichaam kijken. 85% vindt zijn/haar eigen lichaam 'precies goed' en 11% vindt het lichaam 'een beetje dun'.

De GGD houdt jaarlijks cijfers bij over kinderen met overgewicht. In 2022 had in de gemeente Westerkwartier 12% van de 5/6-jarigen overgewicht, tegen 14% in de provincie Groningen. In het coronajaar 2021 ging het nog om bijna 17% van de 5/6-jarige kinderen in de gemeente.¹⁹

Voor 10/11-jarigen licht het percentage van 2022 in Westerkwartier (20%), dicht tegen het provinciale cijfer van 19%. Vanaf 2021 ligt het percentage in Westerkwartier op 20%, de jaren daarvoor was het rond de 15%.

Voor 14/15-jarige is de langjarige trend minder betrouwbaar, vanwege beperkte metingen in de coronajaren 2020 en 2021. In 2022 had 24% van de 14/15-jarigen overgewicht in de gemeente Westerkwartier, tegen 21% van de provincie Groningen.

De ervaren gezondheid wordt door de GGD om de twee jaar uitgevraagd onder jongeren. Voor het laatst is dit gedaan in 2021, toen was het percentage jongeren dat de ervaren gezondheid als (zeer) goed beoordeelde iets hoger dan het landelijk gemiddelde (tabel 3). Dit geeft een beeld van de uitgangssituatie binnen de gemeente, nog niet van de impact van het Kickstart programma.

Tabel 3: ervaren gezondheid (zeer) goed.²⁰

Jaar	NL	Westerkwartier
2019	85%	83%
2021	83%	83%

Binnen Kickstart zijn er verschillende activiteiten die een bijdrage leveren aan het verbeteren van de ervaren gezondheid.

- Het Lokaal Preventieakkoord van de gemeente Westerkwartier zet zich in om de gezondheid van alle inwoners van het Westerkwartier te verbeteren. Het akkoord gaat in op o.a. middelengebruik, overgewicht en mentale weerbaarheid.²¹
- Er worden buurtsportcoaches ingezet van Sociaal Werk de Schans om inwoners te stimuleren om gezond te bewegen. Dit doen ze onder meer door samen met inwoners, clubs en verenigingen sport- en beweegactiviteiten te organiseren voor iedereen van 0 tot 100 jaar.

¹⁷ <https://www.staatvenz.nl/kerncijfers/ervaren-gezondheid>

¹⁸ Er zijn 2 scholen in de gemeente Westerkwartier bevraagd, 32 leerlingen hebben hieraan meegedaan.

¹⁹ Bron: DVO Monitor, GGD Groningen

²⁰ Bron: gezondheidsmonitor Jeugd, GGD – VZinfo.nl

²¹ <https://www.westerkwartier.nl/lokaal-preventieakkoord>

Daarnaast geven zij informatie en advies over voeding en een gezond gewicht. Bij het ondersteunen wordt ingezet op zelfredzaamheid en eigen regie.²²

- Vanuit de verrijkte schooldag/Tijd voor Toekomst is ook aandacht voor (activiteiten die bijdragen aan) de gezondheid.

Subdoel 2.2: We willen kinderen in Westerkwartier stimuleren om meer te bewegen.

Mensen die voldoende sporten en bewegen hebben minder kans op gezondheidsklachten²³. De GGD vraagt in haar Gezondheidsonderzoek Jeugd naar het sport- en beweeggedrag van jongeren. In 2021 deed 17,5% van de jongeren in Westerkwartier dagelijks minimaal aan 1 uur sport of bewegen (tabel 4) en 46,2% deed dit 5 dagen per week (tabel 5). Voor beiden geldt dat dit boven het landelijk gemiddelde is. Dit geeft een beeld van de beginsituatie binnen de gemeente Westerkwartier. Daarnaast wordt in de vragenlijst van Tijd voor Toekomst ook aan leerlingen gevraagd naar hun sport en beweeggedrag. Hieruit komt naar voren dat 63% van hen voldoet aan de beweegnorm en dat 63% lid is van een sportvereniging. Het gaat hierbij om een nulmeting, dit geeft dus een beeld van de beginsituatie en nog niet van het resultaat van Kickstart/Tijd voor Toekomst.

Tabel 4: dagelijks min. 1 uur sport/bewegen.²⁴

Jaar	NL	Westerkwartier
2019	18,1%	17,2%
2021	16,2%	17,5%

Tabel 5: 5 dagen of meer min. 1 uur per week sport/bewegen

Jaar	NL	Westerkwartier
2019	47,0%	49,4%
2021	43,3%	46,2%

Binnen Kickstart zijn verschillende activiteiten die worden gedaan om bij te dragen aan het stimuleren van het bewegen onder kinderen.

- Door middel van School in Beweging wordt ingezet op de motorische ontwikkeling van kinderen van 2-jarige leeftijd tot en met groep 8 van het basisonderwijs. Dit wordt gedaan door een meer en gevarieerder beweegaanbod.²⁵
- Tevens dragen de inzet van de buurtsportcoaches, Tijd voor Toekomst en het Sportakkoord die al genoemd zijn bij subdoel 2.1, en JOGG ook direct bij aan dit doel.
- Multidisciplinair programmaovergewicht/obesitas
- Fitgaaf!app
- Promoten gezonde school aanpak
- GLI Kind

²² De buurtsportcoaches zijn middels cofinanciering verbonden aan Kickstart.

²³ <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/sport-en-bewegen/sport-bewegen-en-gezondheid>

²⁴ Bron: gezondheidsmonitor Jeugd, GGD

²⁵ School in beweging is middels cofinanciering verbonden aan Kickstart.

Subdoel 2.3: We willen kinderen in Westerkwartier stimuleren om gezond(er) te eten, o.a. meer groente en fruit.

Wie dagelijks groente en fruit eet heeft een lager risico op het ontwikkelen van gezondheidsproblemen en aandoeningen. Een gevarieerde groente- en fruitconsumptie is belangrijk om de kans op aandoeningen te verlagen en je algehele gezondheid optimaal te ondersteunen.²⁶

In het programma Tijd voor Toekomst is aan de leerlingen gevraagd hoe vaak zij groente en fruit eten. Hieruit komt naar voren dat 67% van de leerlingen elke dag fruit eet. Voor groente gaat het om iets meer dan 50%. Het gaat hierbij om een nulmeting onder leerlingen van twee scholen in Westerkwartier. Dit geeft een beeld van de beginsituatie en nog niet van het resultaat van Kickstart/Tijd voor Toekomst.

Eén van de manieren om bij te dragen aan een gezondere voeding onder kinderen is door in te zetten op de gezonde school(kantine). In februari 2023 is er in de gemeente Westerkwartier één middelbare school aangesloten bij de gezonde schoolkantine²⁷. Door het aantal scholen dat inzet op een gezonde schoolkantine te vergroten, worden er ook meer jongeren bereikt met gezonde voeding in hun dagelijkse omgeving. Scholen geven jongeren namelijk bepaalde normen en waarden mee. Met een gezondere en duurzame schoolkantine laat je zien dat gezond en duurzaam eten en drinken vanzelfsprekend is, en wordt de gezonde keuze (onbewust) ook een makkelijkere keuze.²⁸ De coaches van Team:Fit helpen bij deze inzet.

Andere activiteiten die zich richten op gezonde voeding bij kinderen en jongeren zijn.

- De pilot Baby Groente Tas: Door middel van deze pilot krijgen baby's toegang tot gezonde voeding. Ouders worden ondersteund bij een gezond leefstijl voor hun baby(s). Vanaf 4 maanden maakt de baby kennis met het eten van verse groenten, zodat de kans wordt vergroot dat het kind op latere leeftijd groenten lust.
- Fitgaaf!-app: het doel van deze app is dat kinderen tussen de 4 en 12 jaar zich beter bewust zijn van hun eet-, drink-, beweeg- en slaappatroon en weten hoe ze dit patroon kunnen verbeteren. Het actief betrekken van ouders en groepsleerkrachten vergroot de kans dat kinderen op langere termijn een gezondere leefstijl ontwikkelen.
- Samen Koken in Westerkwartier: Het project bestaat uit een Facebookpagina, een kookboek en maandelijkse kookworkshops. Er wordt bij deze activiteit eerst aandacht besteed aan het bereiken van mensen met een lage SES om vervolgens aan te sluiten bij de belangen, behoeften en vragen van deze doelgroep als het gaat om gezondheid en voeding.
- Watertaps en fruit bij activiteiten van Sociaal Werk de Schans
- JOGG

²⁶ <https://www.mlds.nl/hoe-gezond-is-jouw-buik/artikelen/groenten-fruit/>

²⁷ RSG de Borgen Lindenberg, Leek (2014, 2015, 2019 goud)

²⁸ Voedingscentrum.nl, waarom een gezonde schoolkantine?

Subdoel 2.4: We willen dat de leefomgeving van kinderen in Westerkwartier gezonder wordt ingericht.

Helpend bij een gezonde leefstijl is een gezonde inrichting van de leefomgeving. Denk hierbij aan het aanbod van eten en drinken, rookvrije ruimtes en de aanwezigheid van sportverenigingen in de omgeving.

In 2021 rookte in de gemeente Westerkwartier 4% van de jongeren in klas 2, en 13% van de jongeren in klas 4. Beiden liggen rond het provinciaal gemiddelde²⁹. Om het rookgedrag te ontmoedigen is er Preventiebeleid verslaving, het lokale Preventieakkoord, en wordt er tevens specifiek ingezet op rookvrije locaties binnen de gemeente. Hiermee wordt niet alleen gezondheidswinst behaald bij de volwassenen, maar ook in het beschermen van kinderen tegen tabaksrook en de verleiding van roken.³⁰ In januari 2023 waren er in de gemeente Westerkwartier 15 rookvrije locaties, in oktober 2023 is dit aantal toegenomen tot 19 locaties. Zie bijlage 2 voor een lijst met de specifieke locaties.

Door middel van de gezonde sportkantine wordt er ingezet op een gezonder voedselaanbod voor jongeren op school (zie ook subdoel 2.3). En middels speeltuin/beweegpark beleid is aandacht voor een gezonde omgeving.

Als we kijken naar de gemiddelde afstand tot sportaccommodaties (zie tabel 6), dan zien we dat deze in de gemeente Westerkwartier hoger ligt dan gemiddeld in Nederland.

Tabel 6: afstand in km tot sportaccommodaties, 2020³¹

Type Accommodatie	Afstand (km) in Westerkwartier
Voetbal	1,4
Tennis	1,6
Sporthallen	1,7
Fitness	2,2
Korfbal	2,7
Zwembaden	5,0
Openluchtwembaden	5,8
Hockey	6,9
Golf	12,8

²⁹ Gezondheidsmonitor Jeugd, GGD, 2021

³⁰ Factsheet rookvrije buitenruimten, Nationaal Expertisecentrum Tabaksontmoediging (onderdeel Trimbos Instituut), augustus 2020

³¹ Sportenbewegeningcijfers.nl

Strategisch doel 3: Wij willen kinderen in het Westerkwartier een bredere talentontwikkeling geven.

Kinderen zijn ‘de samenleving van morgen in de maak’, daarom is het belangrijk dat binnen en buiten school de sociale ontwikkeling aandacht krijgt en dat kinderen leren hun talenten te ontwikkelen. Zo ontstaat er een diversiteit aan mensen die verschillende rollen in de samenleving kunnen vervullen.³²

Subdoel 3.1: We willen meer scholen in Westerkwartier aanmoedigen een programma voor talentontwikkeling aan te bieden.

Het onderwijs is één van de plekken waar kinderen in aanraking kunnen komen met activiteiten waarin zijn hun talenten kunnen ontdekken en ontwikkelen.

Een belangrijk onderdeel van dit doel binnen de gemeente Westerkwartier is de inzet van Tijd voor Toekomst. Dit programma richt zich op het vergroten van de kansengelijkheid, en een deel van dit programma richt zich op de talentontwikkeling van kinderen. Momenteel zijn er tien scholen daadwerkelijk gestart met een pilot, zes scholen zijn bezig met een plan om Tijd voor Toekomst te gaan inzetten.

Er is een uitvraag gedaan onder de scholen in Westerkwartier om een beeld te krijgen van wat er aan talentontwikkeling wordt gedaan op de scholen. Daaruit is het volgende beeld naar voren gekomen: Veel scholen in Westerkwartier bieden een vorm van talentontwikkeling aan op sociaal, sportief, cultureel, creatief of cognitief gebied. De meeste scholen bieden dit voor groep 3 tot en met groep 8 aan, in sommige gevallen alleen voor de bovenbouw. Scholen vullen de talentontwikkeling op verschillende manieren in.

Voorbeelden van talentontwikkeling op scholen zijn: een naschools aanbod op de woensdagmiddag, plusprogramma's (leerlingen talenten laten ontdekken tijdens pretlessen en ateliers, cognitief uitdagen in een plusklas), Petje af, Talentontwikkeling gezond gedrag, themamiddagen, extra inzet op cultuur en sport (in samenwerking met verenigingen), typcursus, workshops door externe partijen, Talentenlab, Jeelo, Talent-uur (cultuur, koken, moestuin, buitenactiviteiten; verbinding met lokale aanbieders), cultuurprofielschool (maandvoorstelling, sportdagen, muziekprojecten, klusklas (voorziening voor leerlingen die leren moeilijk vinden) en Verlengde schooldag (bijv. op thema kunst en cultuur; kriskras atelier en graffiti).

In een uitvraag onder leden van het schoolteam van twee scholen in Westerkwartier waar Tijd voor Toekomst is gestart is gevraagd naar de talentontwikkelingsmogelijkheden op de school³³. Bijna 60%

³² Kennisbank sport en bewegen, kadernota integraal jeugdbeleid: Kansrijk opgroeien in een sterke samenleving.

³³ Het gaat om een nulmeting op 2 scholen, onder 7 leden van het schoolteam.

van hen geeft aan het eens te zijn met de stelling 'leerlingen krijgen extra ontwikkelmogelijkheden. Eenzelfde percentage geeft aan dat leerlingen worden geholpen om hun eigen talent te ontdekken.

Subdoel 3.2: We willen dat kinderen in Westerkwartier meer inzicht krijgen in hun eigen talenten en interesses.

Zoals eerder benoemd is een belangrijk doel van het programma dat kinderen meer inzicht krijgen in hun eigen talenten en interesses. Tijd voor Toekomst – waar meerdere scholen in de gemeente Westerkwartier momenteel mee bezig zijn – draagt hier aan bij door kinderen hun eigen talenten te laten ontdekken en ontplooien.

Op de scholen die deelnemen aan Tijd voor Toekomst wordt aan de leerlingen een aantal vragen voorgelegd met betrekking tot hun talenten. Ongeveer 37% van de kinderen is het eens met de stelling 'ik kan alles worden wat ik wil'. Iets meer dan 20% is het daar niet mee eens. Een groot deel van de leerlingen (ca. 55%) geeft aan te weten wat hij/zij kan worden later. Zo'n 15% van de leerlingen is het daar niet mee eens. 65% van de kinderen geeft aan 'veel' vertrouwen in zichzelf te hebben.

Specifieke activiteiten om bij dit subdoel uit te lichten zijn:

- Cultuurcoaches: de cultuurcoach stimuleer en bevordert cultuurdeelname voor alle inwoners. Ze doet dit door partijen met elkaar te verbinden en samen met hen nieuwe initiatieven te ontwikkelen (zie ook subdoel 1.1).
- Rubicon Route: is een opleiding van twee jaar die is bedoeld voor studenten die nog geen mbo-diploma hebben gehaald en dit wel willen doen. Er is binnen deze opleiding veel ruimte voor talentontwikkeling.
- Next Education: het doel hiervan is om kinderen in de groepen 6 tot en met 8 van de basisschool vroegtijdig in aanmerking te laten komen met wetenschap, techniek en wetenschappelijk onderzoek.
- Challenge the Future: in dit project gaan kinderen van de bovenbouw basisonderwijs en jongeren uit de onderbouw van het voortgezet onderwijs aan de slag met uitdagingen, om antwoorden te geven op maatschappelijke vraagstukken vanuit regionale bedrijven en instellingen. Het doel is om de samenlevingsvaardigheden van de kinderen te bevorderen.
- Poeziepaleis Dichter: dit is een aanspreekpunt voor iedereen die meer wil weten over poëzie voor en door kinderen en jongeren. Het Poëziepaleis organiseert onder andere de wedstrijden Kinderen & Poëzie voor basisscholen en Doe Maar Dicht Maar voor het VO. Het doel is om culturele ontwikkeling te bevorderen.
- Talent Squad: hiermee krijgen kinderen en jongeren de kans om podiumervaring op te doen in een echt theater met als doel de culturele ontwikkeling te bevorderen.
- Podium Ervaring

Bijlage 1: Interviewleidraad lerend evalueren

Vooraf: Introductie interview Kickstart & goedkeuring vragen voor opnemen gesprek.

Leidraad/vragen worden niet chronologisch gesteld, nadruk op gesprek voeren met ruimte voor doorvragen.

Wat doe je precies binnen het programma Kickstart?

Duidelijkheid krijgen over wat de betrokkenen hoopten te bereiken

Wat zijn de belangrijkste doelen en verwachtingen van Tijd voor Toekomst/JOGG/Coalitie Kansrijke Start?

Hoe is de binding met het programma Kickstart?

Best practices uitvragen

Wat heeft goed gewerkt tot nu toe en waarom? En wat heeft niet goed gewerkt en waarom?

Zijn er daarmee veranderingen of aanpassingen in de strategie of aanpak van het programma/traject nodig?

Begrijpen tegen welke problemen ze zijn aangelopen en wat mogelijk verbeterd kan worden

Wat zijn de belangrijkste uitdagingen of obstakels die zijn opgetreden tijdens de uitvoering van het programma tot nu toe?

Welke factoren bevorderen of belemmeren de uitvoering en de impact van het programma tot nu toe?

Onbedoelde gevolgen van het programma

Zijn er onverwachte resultaten of bijwerkingen opgetreden als gevolg van bepaalde projecten of het programma als geheel?

Knelpunten in de samenwerking die verbeterd kunnen worden

Hoe zou je de samenwerking en communicatie beoordelen tussen de betrokken partijen?

Is er voldoende sprake van gedeelde belangen (naast de gedeelde ambitie – kansengelijkheid vergroten)?

Zijn er bepaalde lessen die zijn geleerd die nuttig kunnen zijn voor toekomstige activiteiten / vervolg van het programma?

Concreet maken van verbeterpunten

Hoe kan het programma Kickstart worden verbeterd of aangepast op basis van de opgedane ervaringen?

Resultaten in beeld

Leveren de activiteiten de beoogde resultaten op? En hoe beoordeel je dit?

Welke effecten signaleren jullie op dit moment op de ontwikkeling, het welzijn en de kansen van de kinderen in het Westerkwartier?

Verbinden - de verschillende projecten worden meer in samenhang met elkaar uitgevoerd en gepresenteerd aan de inwoners en maatschappelijke partners.

Hoe verloopt de verbinding van activiteiten op scholen/in de buurt? Hoe sluiten die op elkaar aan?

In hoeverre sluiten de activiteiten die worden er aangeboden in het kader van het programma/themalijn aan bij de behoeften en interesses van de kinderen en hun ouders?

Verbreden - daardoor bereiken we met de activiteiten meer inwoners in hun eigen dagelijkse leefomgeving

Welke kansen zie je om het bereik en/of impact van het Kickstart-programma uit te breiden?

Zijn er nieuwe partners of interventies in beeld (gekomen) om in het programma te betrekken?

Versterken - de activiteiten en projecten worden structureel onderdeel van het reguliere werk. Ze worden vormgegeven in samenwerking met maatschappelijke partners en de resultaten worden onderdeel van onze dagelijkse praktijk (borging).

Zijn er thema's/activiteiten waar extra middelen, expertise of ondersteuning nodig zijn om de doelstellingen te bereiken?

Hoe kijk je aan tegen financiering in de toekomst, de borging (structureel of eenmalig)?

Versnellen - reeds gestarte projecten vinden op meer scholen en plekken plaats en we starten in hoog tempo nieuwe trajecten

Hoe verloopt de start van nieuwe trajecten? Gaat het betrekken van nieuwe activiteiten of scholen sneller dan voorheen?

Bijlage 2: rookvrije locaties

Locatie	Stad	Sector
Korfbalvereniging Opende Komt Op*	Opende	Sport
vv ezinge*	Feerwerd	Sport
BSC Knights	Leek	Sport
Familiepark Nienoord	Leek	Spelen en recreëren
kc rodenburg	Leek	Sport
TC Nienoord	Leek	Sport
vev 67	Leek	Sport
MHCW	Kommerzijl	Sport
Aduarder Tennis Club	Aduard	Sport
v.v. zevenhuizen (VVZ)*	Zevenhuizen	Sport
TC West end	Grijpskerk	Sport
Vv Grijpskerk	Grijpskerk	Sport
Zwembad de Griffioen	Grijpskerk	Spelen en recreëren
Voetbalvereniging Niekerk*	Niekerk	Sport
scouting de bevers lettelbert	Lettelbert	Spelen en recreëren
Electra	Lauwerzijl	Spelen en recreëren
Openluchtwembad Wotterwille	De Wilp	Spelen en recreëren
sv marum	De Wilp	Sport
TC Marum	De Wilp	Sport

*Rood is nieuw tussen januari en oktober 2023